

Har kommunerna koll på skyddsrummen?

Skyddsrum är utrymmen med förstärkt konstruktion som ska fungera som skydd för civilbefolkningen vid krig. De är därför ett intresse av betydelse för oss alla. Staten beslutar om och var skyddsrum ska byggas medan kommuner ska uppmärksamma befintliga och planera för framtida skyddsrum.

Skyddsrummen ska skydda civilbefolkningen i händelse av krig. De kan ses som en försäkring som Sverige har tecknat och som ska användas om kriget kommer.

Under kalla kriget lät Sverige bygga sju miljoner skyddsrum och blev ett av de länder med flest skyddsrum per capita. När hotbilden från kalla kriget var borta och rädsla för krig var som bortblåst slutade skyddsrum byggas. Året var 2002. Befolkningen slutade dock inte öka efter detta årtal. Sedan början av 2000-talet har befolkningen ökat med nästan 1,5 miljoner och eftersom skyddsrum inte byggts uppstår en brist på skyddsrum. Totalförsvarsplaneringen återupptogs 2015 på grund av större osäkerheter i omvärlden men ännu syns ingen nybyggnation av skyddsrum i Sverige. Examensarbetet visar på att mer än var fjärde tätort där skyddsrum ska finnas inte kan erbjuda hela sin befolkning skydd om kriget kommer.

Om krig inträffar idag kommer det visa sig att den försäkring som Sverige en gång tecknade inte längre är fullt täckande. Fler skyddsrum behöver byggas vilket är något Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har föreslagit men som ännu inte fått genomslag hos riksdag och regering, trots att skydd av befolkningen ska vara något av det allra viktigaste inom Sveriges försvar.

Nya skyddsrum behöver byggas för att erbjuda befolkningen tillräckligt skydd och om denna byggnation startar är det av stor vikt att kommunerna har koll på skyddsrummen.

Skyddsrum bör redovisas i översiktsplanen, det dokument som vägleder kommunen i den framtida utvecklingen, eftersom kommunen där ska ange hur de intressen som är av betydelse för oss alla ska tillgodoses. Ändå är det bara två av 50 kommuner som skriver om skyddsrum i översiktsplanen. Det verkar vara så att andra mer aktuella intressen har företräde.

Skyddsrumbyggnationen har inte återupptagits men redan idag ska befintliga skyddsrum tas om hand och därför behöver de uppmärksammas vid framtagande av detaljplaner och lovgivning. Examensarbetets enkätstudie visar att drygt hälften av kommunerna har rutiner för att uppmärksamma om skyddsrum berörs av ett projekt.

I enkätstudien uppger majoriteten av kommunerna att de, när någon ansöker om att få bygga, informerar den sökande att ha koll på skyddsrummets förmåga även fast skyddsrummet är i andra delen av byggnaden. Till exempel kan konstruktion eller tillgänglighet komma att beröras av åtgärden. Vid rivningslov upplyser nästan alla kommuner att det inte räcker med ett rivningslov om skyddsrum också avses att rivas. Det behövs också ett tillstånd från MSB för avveckling av skyddsrum.

Slutsatsen är att kommunerna inte har full koll på skyddsrummen, trots att nybyggnation av skyddsrum inom en nära framtid är trolig. Examensarbetet kan fungera som hjälp att se att kommuner brister i hanterandet av skyddsrum, vilket inte varit känt förut. För att undvika hinder när det väl är aktuellt att bygga skyddsrum kan det vara en god idé att kommunerna redan nu får bättre koll på skyddsrummen och det långsiktiga behovet av nya skyddsrum.

Bättre koll på skyddsrummen minskar risken för hinder vid planläggning och lovgivning idag och ger bättre förutsättningar när fler skyddsrum behöver byggas imorgon.